

**REPUBLIKA E SHQIPËRISË
INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT**

**PROGRAMET E KURRIKULËS PËR ARSIMIN
PROFESIONAL - TEKNIK (APT)**

Struktura: 2+2 dhe bllok (4 vite)

Drejtimi: Teknologji informimi dhe komunikimi, Ekonomi-biznes, Pyje, Veterinari

FUSHA: GJUHË E HUAJ

LËNDA: GJUHË ANGLEZE

**PROGRAMI I LËNDËS
GJUHË ANGLEZE
PËR KLASËN E 12-TË**

Koordinatorë: Erifili Hashorva

Redaktore letrare: Vjola Grillo

Përgjegjëse sektori: Marita Hamza

TIRANË, NËNTOR 2010

Programi i gjuhës angleze për klasën e 12-të është dokument zyrtar i përpiluar me qëllim realizimin e plotë të standardeve të mësimdhënies/ mësimnxënies dhe të vlerësimit të nxënësit, në nivelin gjuhësor **B1.2** me tendencë (priorje) për përfitim të disa aftësive drejt nivelit B2), sipas Kuadrit të Përbashkët European të Referencave për Gjuhët (KPER), duke mundësuar që nxënësi të bëhet një përdorues i sigurt i nivelit prag i pavarur të gjuhës, drejt formimit të tij si përdorues i pavarur.

Programi i gjuhës angleze për klasën e 12-të, si pjesë përbërëse e kurrikulës së re të gjimnazit, lidhet harmonishëm dhe me programet ndërkurrikulare të kësaj klase, duke ndërthurur në mënyrë logjike dhe krijuese njohuritë e përfutuara në gjuhën angleze me ato të lëndëve të tjera, si p.sh.: në histori, gjeografi, biologji, matematikë, informatikë etj. Kjo ndërthurje ndërlëndore bëhet natyrshëm dhe e nxit nxënës/in,-en drejt punës së pavarur. Dijet e fituara e përgatisin nxënës/in,-en të përballen gradualisht drejt studimeve të mëtejshme, apo për punësimin e tij/saj brenda ose jashtë vendit.

Programi i gjuhës angleze për klasën e 12-të është konceptuar dhe hartuar në mënyrë të tillë që dijet të rimerren, duke u pasuruar dhe thelluar më tej.

Programi i gjuhës angleze për klasën e 12-të ndjek udhëzimet e Kurrikulës Kombëtare të Gjuhëve Moderne për Arsimin Publik Parauniversitar. Ky program ravijëzon të gjitha njohuritë gjuhësore dhe ndërkulturore të përfutuara nga klasa e 3-të deri në klasën e 12-të. Ai përforcon njohuritë që nxënësi ka përfutuar gjatë ciklit të shkollimit, si dhe krijon kushtet për një orientim më të mirë të nxënësve në vlerësimin e njohurive të përfutuara.

Programi në fjalë përcakton kriteret e përmbushjes së standardeve të mësimdhënies/mësimnxënies në përputhje me Portofolin European të Gjuhëve të akredituar nga Këshilli i Europës për nxënësit shqiptarë. Zbatimi i standardeve është detyrë themelore e mësuesve dhe e nxënësve, të cilët duhet të vlerësojnë se sa procesi mësimor përmbush objektivat e përgjithshëm të kurrikulës kombëtare për gjuhët e huaja.

Programi përmbush nevojat dhe interesat gjuhësore e kulturore të nxënës/it,-es, duke i ndërthurur ato me përvojat dhe dijet mbi botën që e rrethon, duke iu përshtatur grupmoshës dhe duke nxitur në vazhdimësi zhvillimin e pavarur, intelektual dhe social-kulturor të nxënës/it,-es.

Kështu, programi kërkon që nxënës/i,-ja të rrisë e të thellojë aftësitë e tij/saj formuese dhe shprehëse në gjuhën angleze, duke e bërë atë përdorues prag të pavarur.

Programi i gjuhës angleze për klasën e 12-të drejton nxënës/in,-en:

- Të mësojë në mënyrë të pavarur, duke i dhënë atij/asaj besim në vetvete në realizimin e detyrave në klasë e jashtë saj;
- të zhvillojë të menduarit kritik, duke i dhënë mundësi të konsultohet me më shumë burime informacioni dhe të bëjë përzgjedhjen e duhur personale;
- e përgatit nxënës/in,-en për të nxënë gjatë gjithë jetës.

Mësimdhënia/mësimnxënia realizohet me sukses duke ndërthurur forma të ndryshme të punës individuale dhe të asaj në grup.

1. SYNIMI I LËNDËS

Në këtë fazë të formimit, synimi i gjuhës së huaj është të pasurojë aftësitë e fituara në nivelet e mëparshme, në mënyrë që nxënës/i,-ja të arrijë nivelin **B1.2**, duke u aftësuar gjithnjë e më shumë si një përdorues i pavarur i gjuhës, përmes:

- Ndërgjegjësimit të mëtejshëm për aspektet kulturore dhe aftësimin me teknikat bazë të leximit dhe të ligjëritimit me shkrim në gjuhë të huaj.
- Nxitjes e përsosjes së ndërveprimit në situata reale dhe jashtëshkollore, lidhur me tematikën e trajtuar në module mësimore.
- Ngulitjes së shprehive të punës së pavarur në mënyrë që nxënësi të arrijë të shfrytëzojë literaturën në gjuhën e huaj dhe veçanërisht në gjuhën e specialitetit, të cilën do ta hasë gjatë studimeve të mëtejshme.
- Zhvillimit të mendimit logjik, sintetik dhe krijues, bazuar në tekste konkrete dhe në situata reale.

Synimet realizohen duke zbatuar parimet:

- Gjuha është funksionale (të zhvillohen aftësitë gjuhësore dhe komunikative).
- Mësimi i gjuhës ndërthuret me njohuritë e tjera në mënyrë paralele dhe të ndërvarur (Nxënësit mësojnë gjuhën angleze në një kontekst akademik dhe social të caktuar).
- Gjuha përftohet nëpërmjet ndërveprimit (Nxënësve u jepet mundësia të përdorin gjuhën gjatë ndërveprimit në situata reale gjuhësore dhe kulturore).
- Mësimdhënia/mësimnxënia bëhet në mënyrë graduale, ndër vite, si dhe ndryshon nga një individ tek tjetri sipas njohurive të gjuhës mëmë dhe kushteve sociale e kulturore.

2. OBJEKTIVA TË PËRGJITHSHËM

Programi i gjuhës angleze për klasën e 12-të ka si objektiv të përgjithshëm të zhvillojë aftësinë analitike dhe sintetike të një informacioni më të gjerë gjuhësor dhe kulturor, duke e ndërthurur këtë informacion me njohuritë e lëndëve të tjera, ku nxënësi zhvillon më tej:

- Shprehinë me shkrim dhe me gojë;
- saktësinë me shkrim dhe me gojë;
- aftësinë për të përballuar me shkathësi dhe saktësi problemet e përditshme përmes formimit të tij/saj gjuhësor dhe kulturor;
- “aftësinë për të vënë në dukje, krahasuar dhe bërë dallimet ndërmjet kulturave të ndryshme, si dhe për t’iu përshtatur atyre në situata të caktuara të komunikimit ndërkulturor;”
- aftësinë për të ndërthurur sa më mirë kategoritë e njohurive të përgjithshme me ato specifike në përputhje me shprehinë individuale;
- aftësinë e të menduarit në mënyrë krijuese dhe kritike, duke konsoliduar shprehinë dhe/ose proceset e të menduarit kritik dhe krijues.

3. OBJEKTIVA SIPAS STANDARDEVE

a) Objektiva sipas standardit në komunikim

Përshkrimi. Objektivat e standardeve në këtë fushë i japin më shumë rëndësi analizës gjuhësore dhe thellojnë ndërveprimin gjuhësor për të realizuar më mirë komunikimin në gjuhën angleze. Programi i klasës së 12-të vendos një standard më të lartë gjuhësor në mënyrë që nxënës/i,-ja të përballojë situata të ndryshme të komunikimit të përditshëm, në një mjedis gjuhësor e kulturor anglishtfolës, ku sasia e informacionit që shkëmbehet është më e madhe dhe e një shkalle më të lartë vështirësie.

Standardi	Objektiva
Komunikimi	<p>Në përfundim të klasës së 12-të, nxënës/i,-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none">• Të përshkruajë;• të parashikojë;• të kuptojë thelbin dhe detajet e bisedës.• të përcjellë informacion;• të shprehë pikëpamjet;• të krahasojë;• të shpjegojë;• të shprehë ndërvarjen e veprimeve, të fakteve etj.• të diskutojë;• të debatojë;• të përsërisë;• të hartojë;• të përmbledhë;• të analizojë;• të bëjë kërkime;• të negociojë;• të intervistojë;• të nxjerrë përfundime: <p>në situata të ndryshme, si p.sh.: jeta e përditshme, jeta në shkollë, bota përreth nesh, bota e komunikimit, jeta personale dhe shoqërore etj.</p>
Veprimtaritë e komunikimit	<p>Në përfundim të klasës së 12-të, nxënës/i,-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none">• Të miratojë;• të korrigjojë;• të kundërshtojë;

	<ul style="list-style-type: none"> • të përforcojë; • të japë leje; • të formulojë një ankesë; • të urojë; • të bëjë hipoteza; • të shprehë keqardhje dhe dëshira; • të kërkojë falje; • të nxisë; • të shprehë pëlqime dhe mospëlqime; • të verifikojë: <p>për përvoja të ndryshme, në situata të jetës së përditshme, si: festa, takime, ditëlindje, treg, vende të panjohura, shkollë, mbrëmje, ekskursione, diskutime rreth aktualitetit, dëshirat, interesat, hobet etj.</p>
--	---

b) Objektiva sipas standardit në kulturë

Përshkrimi. Objektivat e standardeve në këtë fushë thellojnë njohuritë kulturore dhe të sjelljes gjuhësore të nxënësit, duke dalluar elementet kulturore të gjuhës që ai/ajo mëson, si dhe duke vendosur marrëdhënie me kulturën e gjuhës amtare.

Standardi	Objektivat
Kultura	<p>Në përfundim të klasës së 12-të, nxënës/i,-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Të vendosë marrëdhënie ndërmjet kulturës amtare dhe kulturës së huaj, duke përcaktuar dhe duke zbatuar strategji të ndryshme; • të zotërojë njohuri të karakterit të përgjithshëm për të dhënat gjeografike, ekonomike e politike të vendeve kryesore anglishtfolëse; • të përdorë sipas regjistrave të ndryshëm të gjuhës (zyrtare, miqësore, private, normale, informale etj.) rregullat e mirësjelljes të popullit, gjuhën e të cilit mëson, (përdorim i përshkallëzuar i urimeve, i përshëndetjeve, i formave të adresës, i fjalëve të urta etj.); • të kërkojë fjalën në publik, duke përdorur gjeste dhe duke mbajtur pozicion të përshtatshëm për ligjërimin; • të shmangë format urdhërore, duke i zbutur ato me kushtoren, kur shpreh një kërkesë; • të dijë si të përdorë pasthirrat etj.;

	<ul style="list-style-type: none"> • të komentojë rreth monumenteve të artit, rreth personaliteteve, rreth ngjarjeve të rëndësishme të historisë dhe të aktualitetit; • të shprehet qartë për shijet e të rinjve, tregun, çmimet, modën etj.; • të analizojë një film, një dramë, një koncert apo një vepër letrare, duke bërë komente mbi to (të shprehë admirim, pëlqim, mospëlqim, shije të tjera).
--	---

c) Objektivat sipas standardit në formimin gjuhësor

Përshkrimi. Objektivat e standardit në këtë fushë e aftësojnë nxënës/in,-en të prodhojë elemente gjuhësore që i përkasin nivelit B1.2, ku nëpërmjet situatave të ndryshme ligjërimore, nxënës/i,-ja nxitet të praktikojë struktura gramatikore të gjuhës angleze, si dhe të kuptojë lidhjen dhe përdorimin e saktë të tyre. Këtu vihet theksi në analizën e njohurive gramatikore të përfuara në nivelet e mëparshme gjuhësore, duke tentuar në përdorimin e tyre dhe të strukturave të reja gjuhësore, në situata më të ndërlikuara drejt një shkalle më të lartë saktësie.

Standardi	Objektiva
Elemente gramatikore	<p>Në përfundim të klasës së 12-të, nxënës/i,-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Të analizojë; • të bëjë sintezë; • të argumentojë; • të riprodhojë në mënyrë krijuese; • të bëjë hipoteza; • të përdorë në mënyrë krijuese foljen në kohë dhe kombinime të ndryshme; formën veprorë dhe pësore të foljes në struktura të ndërlikuara; foljet kalimtare e jokalimtare; struktura komplekse të ligjëratës së drejtë dhe të zhdrejtë; fjalitë e përbëra (kushtore, dëshirore, kohore); dallimet kuptimore në përdorimin e formave të pashtjelluara; lidhëzat; format e ndërlikuara të foljeve frazë e modale; përemrat vetvetorë, përemrat e pacaktuar; rendin e fjalëve në fjali; mbiemrat dhe format e tyre më të ndërlikuara; ndajfoljet dhe nyjat; emrat e përbërë; parashtesat dhe prapashtesat, nëpërmjet situatave të ndryshme nga jeta e përditshme.

4. OBJEKTIVAT SIPAS AFTËSIVE GJUHËSORE

Aftësia	Objektivat
Të dëgjuarit	<p>Në përfundim të klasës së 12-të, nxënës/i,-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Të ndjekë një ligjëratë ose parashtrim mbi tema të interesit personal, ku tema të jetë e njohur dhe paraqitja e drejtpërdrejtë, e thjeshtë dhe e ndërtuar qartë; • të ndjekë thelbin e një ligjërimi që është i ndërlikuar nga pikëpamja e formës dhe e përmbajtjes; • të kuptojë, me pak sforcim, një pjesë të madhe të asaj që është thënë në praninë e tij nga folës vendas, por mund të ketë pak vështirësi për të marrë pjesë në diskutim; • të kuptojë idetë kryesore të ndërhyrjeve të ndërlikuara nga pikëpamja e brendisë dhe të formës mbi një temë konkrete ose abstrakte dhe në një gjuhë standarde; • të kuptojë një informacion faktik, të drejtpërdrejtë, mbi tema të jetës së përditshme, si në lidhje me shkollën, kohën e lirë, duke kapur mesazhin e përgjithshëm dhe hollësitë, me kusht që shqiptimi të jetë i qartë; • të kuptojë shumicën e emisioneve të lajmeve dhe të revistave televizive, tema e të cilave është e interesit personal, gjuha standarde dhe e artikuluar qartë; • të kuptojë shumicën e dokumentarëve në radio, në gjuhë standarde, dhe të identifikojë në mënyrë të saktë humorin, tonin e folësit; • të kuptojë lajmërimi dhe mesazhe të përditshme mbi tema konkrete e abstrakte; • të ndjekë thelbin e asaj që thuhet mbi tema të përgjithshme, me kusht që bashkëfolësit të evitojnë përdorimin e shprehjeve idiomatike, dhe të kërkojë sipas rastit që t'i bëhen përsëritje ose sqarime.
Të lexuarit	<p>Në përfundim të klasës së 12-të, nxënës/i,-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Të kuptojë në një nivel të kënaqshëm tekste faktike, të drejtpërdrejta mbi tema të fushës dhe të interesave të tij; • të identifikojë fjalë dhe shprehje të panjohura, me ndihmën e kontekstit, mbi tema që kanë lidhje me interesat e tij; • të kuptojë informacionin e duhur në shkrimet e përditshme, siç janë letrat dhe dokumente të shkurtra zyrtare;

	<ul style="list-style-type: none"> • të përshkojë një tekst relativisht të gjatë, për të gjetur informacionin që kërkon dhe të mbledhë informacione nga pjesë të ndryshme të tekstit ose teksteve të ndryshme, për të përmbushur një detyrë specifike; • të dallojë përfundimet kryesore të një teksti argumentues të ndërtuar qartë; • të kuptojë artikujt e specializuar jashtë fushës së tij, me kusht që t'i referohet herë pas here fjalorit për të verifikuar kuptimin; • të identifikojë përmbajtjen dhe përshtatshmërinë e një informacioni, të një artikulli apo të një reportazhi me një gamë të gjerë temash; • të kuptojë përshkrimin e ngjarjeve, ndjenjave e dëshirave në mënyrë të mjaftueshme, për të mbajtur një korrespondencë të rregullt me një mik; • të kuptojë mënyrën e përdorimit të një aparati, nëse ai është i drejtpërdrejtë, jo i ndërlikuar dhe i hartuar qartë.
<p>Të folurit</p>	<p>Në përfundim të klasës së 12-të, nxënës/i,-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Të komunikojë me njëfarë sigurie mbi tema të njohura të zakonshme ose që nuk janë të lidhura me interesat e tij; • të konfirmojë informacione, duke përballur situata jo të zakonshme dhe duke shpjeguar pse ka vështirësi; • të diskutojë për të krahasuar e të përballur zgjidhjet; • të komentojë shkurt pikëpamjen e dikujt; • të vërë në dukje domethënien personale të fakteve dhe të përvojave; • të shprehë opinione duke i mbrojtur ato me shpjegime dhe argumente; • të zhvillojë një argumentim pa vështirësi duke qenë i kuptueshëm në të shumtën e kohës; • të reagojë ndaj ndjenjave, të tilla si: habia, gëzimi, trishtimi dhe t'i shprehë ato; • të transmetojë në shkallë të ndryshme emocionet, duke theksuar atë që është më e rëndësishme për të në një ngjarje apo përvojë; • të formulojë një ankesë duke parashtruar arsyet për të përftuar një zhdëmtim (duke kërkuar të kthejë një objekt të blerë me defekt); • të bëjë përmbledhjen e informacioneve dhe të argumenteve të dala nga burime të ndryshme në vija të trasha; • të japë shkurtimisht arsye dhe shpjegime në lidhje me

	<p>opinione, projekte dhe veprime;</p> <ul style="list-style-type: none"> • të bëjë përshkrimin e qartë e të hollësishëm të një ecurie; • të krahasojë alternativa, duke diskutuar se ç' duhet bërë; • të shprehë me mirësjellje pikëpamjen e tij duke ftuar të tjerët që të shprehin pikëpamjet e tyre mbi një temë abstrakte ose kulturore, si: film, muzikë etj.
Të shkruarit	<p>Në përfundim të klasës së 12-të, nxënës/i,-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Të shkruajë tekste të lidhura thjesht mbi një gamë temash të ndryshme, duke lidhur një seri elementesh të dallueshme në një sekuencë lineare; • të bëjë përshkrime të hollësishme, të thjeshta, të drejtpërdrejta mbi një gamë të gjerë temash të njohura, në kuadrin e fushës së tij/saj të interesit; • të shkruajë një letër personale për të dhënë të rejat dhe duke shprehur mendimin e tij/saj mbi një temë abstrakte ose kulturore, si: film, muzikë etj.; • të shkruajë shënime dhe letra personale për të kërkuar ose për të transmetuar informacione dhe për të qartësuar pikat që i konsideron të rëndësishme; • të shkruajë shkurt e në vija të përgjithshme një kritikë filmi a libri; • të bëjë përmbledhjen e një përvoje, duke përshkruar ndjenjat dhe reagimet e tij/saj, në një tekst të thjeshtë e me rrjedhë logjike; • të shkruajë esë të thjeshta e të shkurtra mbi tema të interesit të përditshëm; • të përmbledhë, me njëfarë sigurie, një burim informacionesh faktike, mbi tema të njohura ose të panjohura, duke dhënë mendimin e tij/saj; • të shkruajë raporte të shkurtra në formë standarde që transmetojnë informacione faktike dhe justifikojnë veprime.

5. KËRKESA TË GJUHËS ANGLEZE NDAJ LËNDËVE TË TJERA

Programi i gjuhës angleze për klasën e 12-të është i lidhur ngushtë me programet e lëndëve të tjera që nxënësit zhvillojnë gjatë vitit shkollor. Së bashku me njohjen e gjuhës, ata formohen nga ana etike, kulturore dhe intelektuale. Ndërthurja e programeve të klasës së 12-të të realizohet nëpërmjet trajtimit të fushave tematike me objektivat dhe synimet përkatëse, të cilat nuk janë vetëm gjuhësore, por edhe njohëse.

Ndërthurja ndërnlëndore shprehet si më poshtë:

- Njohuritë që merren në gjuhën angleze dhe në matematikë, ndërthuren kur përdoren shifrat, numrat dhe veprimet matematikore në interpretimin e disa të dhënave në përqindje, në diferencë etj.
- Njohuritë që merren në gjuhën angleze dhe në shkencat natyrore, p.sh.: në biologji, kimi, fizikë reflektohen në trajtimin e temave rreth funksionit të trupit të njeriut, të ekosistemit, të reaksioneve kimike, si dhe të zbatimit të ligjeve të fizikës.
- Në lëndën e TIK-ut, nxënës/i,-ja aftësohet të përdorë internetin, e-mail-in, programe të ndryshme që e ndihmojnë atë të eksplorojë të rejtat mbi botën që ai/ajo studion, si dhe të vendosë komunikim me bashkëmoshatarët e tij/saj.
- Njohuritë që ai/ajo merr nëpërmjet artit dhe kulturës angleze, gjejnë shprehjen e tyre në aktivitetin dhe në kontributin e personaliteteve në fushën e sportit, të muzikës, të modës dhe të pikturës.
- Me shkencat sociale janë të lidhura tema, si: marrëdhëniet familjare, marrëdhëniet në shkollë, marrëdhëniet në komunitet, të cilat vihen në zbatim përmes projekteve ndërkurrikulare mbi ndihmën ndaj të varfërve, të moshuarve, personave me kufizime mendore dhe fizike etj.

Bashkërendimi ndër-lëndor në programin e klasës së 12-të mundëson realizimin e synimeve dhe të objektivave të përgjithshëm të programit për:

Edukimin intelektual. Gjatë njohurive që nxënës/i,-ja merr në këtë nivel shkollimi, i cili përbën dhe mbylljen e ciklit mësimor të shkollës së mesme, gjatë analizës dhe sintezës ai/ajo arrin t'i vlerësojë këto njohuri, duke rritur cilësinë e nxënies dhe pavarësinë e tij të nxënies.

Edukimin mjedisor. Programi mundëson tema në funksion të këtij zhvillimi. Në këtë aspekt, nxënës/i,-ja aftësohet të përdorë struktura gramatikore më të ndërlikuara, forcon aftësitë shprehëse gjuhësore, duke krahasuar dhe duke analizuar shkaqet, pasojat dhe zgjidhjet.

Edukimin kulturor dhe etik. Përmes lëndëve historike, gjeografike, letërsie dhe arti, nxënës/i,-ja përfiton njohuri për vendet anglishtfolëse, kulturën, mënyrën e jetesës, etikën, doket e zakonet, duke u bërë i aftë të përballet me këtë kulturë në sfidat e mëtejshme për t'u bërë qytetar i botës. Edukimi kulturor dhe etik realizohet përmes përdorimit të funksioneve gjuhësore, si p.sh.: të kërkojë falje e sqarime, të shprehë keqardhje e gëzim, miratim apo mosmiratim etj., në kontekste ndërveprimi të ngjashme me ato reale.

Edukimin për të drejtat e njeriut. Njohja e kulturave dhe e personaliteteve të vendeve anglishtfolëse i jep shtysë trajtimit të temave, si: barazia sociale, mosdiskriminimi social, respekti reciprok, barazia gjinore dhe racore.

Atdhedashurinë. Njohja me historinë, me personalitetet dhe me kulturën e vendeve anglishtfolëse i jep mundësi nxënës/it,-es të bëjë dallimin dhe të nxjerrë anët e përbashkëta, duke e ndërgjegjësuar atë për identitetin kombëtar dhe kulturor.

6. KËRKESA PËR ZBATIMIN E PROGRAMIT

Programi i gjuhës angleze për klasën e 12-të është dokument zyrtar, pjesë e tërësisë së dokumenteve zyrtare për lëndën e gjuhës angleze. Ky program reflekton hapat që

përdoruesit (p.sh.: mësuesit, punonjësit e arsimit, nxënësit) ndërmarrin gjatë planifikimit të procesit të mësimdhënie/mësimnxënies, dhe të vlerësimit.

Programi i gjuhës angleze për klasën e 12-të dallohet për dhënien në formë spirale të kompetencave gjuhësore dhe të njohurive kulturore. Kjo nënkupton përsëritjen dhe rimarrjen e tyre në veprimtari dhe në kontekste gjuhësore gjithnjë e në rritje. Për këtë arsye, përdoruesve të programi u duhet të njihen me programet lëndore të gjuhës angleze për klasat paraardhëse, si dhe me nivelin gjuhësor A1, A2, B1, sipas Kuadrit të Përbashkët European të Referencave për Gjuhët dhe sipas Portofolit European për Gjuhët, të akredituar nga Këshilli i Europës.

Meqenëse programi i gjuhës angleze për klasën e 12-të lidhet në mënyrë organike me programet e lëndëve të tjera, përdoruesve u duhet të njohin jo vetëm standardet e fushave të tjera të të nxënësve, por edhe programet lëndore të së njëjtës klasë.

Programi i gjuhës angleze për klasën e 12-të realizohet vetëm duke respektuar parimet e barazisë gjinore, etnike, kulturore, racore dhe fetare.

Programi i gjuhës angleze për klasën e 12-të zbatohet nëpërmjet hartimit individual të planeve vjetore, semestrale dhe ditore, ku mësues/i,-ja ka liri veprimi në përputhje me nevojat e nxënës/it,-es dhe në përputhje me kërkesat e Kuadrit të Përbashkët European për Gjuhët.

A. Objektivat

Objektivat e parashtruar në programin e gjuhës angleze për klasën e 12-të janë të detyrueshëm për t'u realizuar nga mësuesi dhe duhen përvetësuar nga nxënës/i,-ja. Kjo do të thotë se të gjithë nxënësve duhet t'u jepet mundësia që të nxënë çfarë përshkruhet tek objektivat. Objektivat janë të detyruara të zbatohen sipas shkallës së vështirësisë. Realizimi i objektivave në tema, kapituj e njësi mësimore dhe renditja e tyre është zgjedhje e lirë e zbatuesit të programit.

Meqenëse niveli i nxënësve brenda klasës është i ndryshëm, atëherë mësues/i,-ja ka nevojë të bëjë punë të diferencuar me nxënësit e tij/saj. Kjo kërkon që, përveç përcaktimit të objektivave të përgjithshëm të arritjeve, mësuesi të përcaktojë objektivat për nxënësit e nivelit të ulët, të nivelit mesatar dhe të nivelit të lartë.

B. Orët mësimore

Sasia e orëve mësimore është e detyruar, por raportet janë rekomanduese. Përdoruesit e programit duhet të respektojnë sasinë e orëve vjetore të lëndës. Mësues/i,-ja mund të vendosë të përparojë më ngadalë, kur vë re se nxënësit e tij/saj hasin vështirësi të veçanta në përmbushjen e objektivave të kapitullit, por mund të ecë më shpejt, kur nxënësit e tij/saj demonstronjë një përvetësim të kënaqshëm.

Në programin e lëndës së gjuhës angleze, afërsisht **70%** e orëve mësimore totale janë për shtjellimin e njohurive të reja lëndore dhe **30%** e tyre janë për përpunimin e njohurive (gjatë vitit shkollor dhe në fund të tij).

Shpërndarja e orëve

Gjuha angleze për klasën e 12-të për shkollat e arsimit profesional zhvillohet me 2 orë mësimore në javë:

36 javë x 2 orë = 72 orë vjetore

Gjatë shtjellimit linear të lëndës në tekst (në module e njësi mësimore), fushat ndërthuren me njëra-tjetrën. Mësues/i,-ja është i/e lirë të bëjë kombinimin e tyre brenda një moduli ose një njësie mësimore, pavarësisht renditjes dhe shpërndarjes së orëve për sa vijon:

Komunikimi dhe formimi kulturor

Ky element zë **50 orë**, të cilat ndahen, sipas objektivave që u përgjigjen: 35 orë mësimore për kulturën dhe komunikimin (70% e tyre, që përbëjnë 25 orë, do të jenë për trajtimin e lëndës së re, kurse 30% e tyre, që përbëjnë 10 orë, do të shërbejnë për përpunimin e njohurive të reja - me përpunim do të kuptojmë, p.sh., përforcimin e informacionit të marrë në temat përkatëse ose ushtrime rreth këtij informacioni), ndërsa 15 orë do të jenë për aktet dhe funksionet e komunikimit (70% e tyre, që përbëjnë 11 orë, do të shërbejnë për njohuritë e reja, kurse 30% e tyre, d.m.th. 4 orë mësimore, do të përdoren për përpunimin e njohurive). Këtu mësuesi bën përpunim njohurish për integrimin tërësor të lëndës, d.m.th. jep detyra komplekse për njohuritë sipas aftësive dhe objektivave. Orët e përgjithshme për përpunimin e lëndës janë 22 orë, nga të cilat 8 orë do të përdoren për përpunimin e të gjithë lëndës, ku vlerësimi tërësor i lëndës zë vendin e tij (p.sh., 2 orë mund të përdoren për përsëritje dhe 6 orë për vlerësimin me shkrim e me gojë të dijeve që kanë përfutuar nxënësit gjatë procesit të nxënies).

Formimi gjuhësor

Ky element zë **22 orë**. Gjatë këtyre orëve, mësuesi shtjellon, në bashkëveprim me nxënësin, njohuritë gramatikore dhe ushtrime gjuhësore, gramatikore e leksikore (70% e tyre, që përbëjnë 14 orë mësimore, do të shërbejnë për trajtimin e strukturave të reja, kurse 30% e tyre, që përbëjnë 8 orë, do të shërbejnë për rimarrjen, përpunimin dhe përforcimin). Programi i avancuar i klasës së 12-të orienton gjithë procesin e mësimdhënies/mësimnxënies së gjuhës angleze në nivelin B1.2.

Sugjerohet që përmbajtja mësimore e lëndës së gjuhës angleze për klasën e 12-të për shkollat e mesme të arsimit profesional të realizohet përmes fushave tematike, jo detyruese, të cilat gjejnë pasqyrim në tema, si: shokët, personaliteti, komuniteti, udhëtimet, figurat historike, shkrimtarët, artistët, trupi dhe shëndeti, sportet, ushqimet dhe ushqyerja, gjeografia e gjuhës, mënyra e jetesës, profesionet, blerjet e ndryshme, shpikësit dhe shpikjet, teknologjia.

Përpunimi i njohurive

Përpunimi i njohurive përmban:

- Përsëritjen e njohurive bazë (konceptet themelore);
- testimin e njohurive bazë;
- integrimin e njohurive të reja të lëndës me njohuritë e fituara më parë;
- integrimin e aftësive të reja me njohuritë e lëndëve të tjera (Ndonëse këto integritime do të përshkojnë zhvillimin e çdo ore mësimore, gjatë përpunimit u duhet kushtuar kohë e posaçme);
- përsëritjen vjetore;

- testimin vjetor (nuk është i detyruar).

Gjatë përpunimit të njohurive, duhet t'u kushtohet kohë e posaçme:

- Kultivimit të aftësive të përgjithshme, si: të komunikimit, të menaxhimit të informacionit, të zgjidhjeve problemore dhe të menduarit kritik e krijues;
- kultivimit të aftësive gjuhësore: të dëgjuarit, të lexuarit, të folurit dhe të shkruarit;
- formimit të qëndrimeve, si: qëndrimi etiko-social, qëndrimi gjatë punës në grupe të vogla nxënësish etj.

Në orët mësimore që i përkasin përpunimit të njohurive, mësues/i,-ja zhvillon edhe tema me nismën e tij/saj ose me kërkesën e vetë nxënësve. Këto tema mund të nxiten nga ngjarje aktuale ose thjesht nga kureshtja e nxënësve.

Gjatë orëve të përpunimit të njohurive, nxënësve duhet t'u krijohej mundësia të punojnë detyra tematike e projekte kurrikulare, të zgjidhin situata problemore nga jeta etj.

Pjesë e përpunimit të njohurive është rishqyrtimi vjetor, i cili ka për qëllim të nxjerrë në pah dhe të përforcojë konceptet e metodat themelore të kësaj lënde.

Programi i klasës së 12-të orienton gjithë procesin e mësimdhënies/mësimnxënies së gjuhës angleze në **nivelin B1.2**.

Metoda dhe strategji të mësimdhënies/mësimnxënies

Mësues/i,-ja është i/e lirë të përdorë larmi metodash e strategjish të mësimdhënies/mësimnxënies për t'ua përshtatur nevojave të nxënësve në klasa të ndryshme. Ai/ajo i kombinon këto metoda gjatë procesit mësimor dhe i përshtat ato në bazë të zhvillimit në rritje të kompetencave gjuhësore dhe të zhvillimit të pavarësisë së nxënës/it,-es në vijueshmëri të këtij procesi.

Mësimdhënia ka në qendër të saj metodën e komunikimit, metoda me bazë detyrën, metoda funksionale dhe atë të situatave sa më afër jetës reale etj. Metodat realizohen nëpërmjet strategjive dhe teknikave të ndryshme, sipas aftësive gjuhësore (të dëgjuarit, të folurit, të lexuarit, të shkruarit).

Në këtë nivel gjuhësor zbatohen të gjitha strategjitë për katër aftësitë gjuhësore, por ato përshkallëzohen nga niveli në nivel në varësi të objektivave.

Të dëgjuarit

Për të zhvilluar aftësinë e të dëgjuarit, nxënës/i,-ja ushtrohet të ndjekë këto strategji:

- Të mbajë shënime gjatë dëgjimit;
- të klasifikojë çështjet që dëgjon;
- të përqendrohet e të zbulojë detaje specifike;
- të arsyetojë mbi bazën e asaj që dëgjon;
- të përdorë njohuritë e tij/saj të mëparshme;
- të bëj lidhje mes asaj që dëgjon dhe materialit pamor;
- të përqendrohet te kërkesa e dëgjimit;
- të vëre qëllime dhe objektiva për zhvillimin e aftësisë së dëgjimit;
- të përpiqet që, gjatë dëgjimit, të kuptojë referencat kulturore, jo të njohura për të, duke përdorur kontekstin, për të hamendësuar kujt ato i referohen.

Të folurit

Për të zhvilluar aftësinë e të folurit, nxënës/i,-ja ushtrohet të ndjekë këto strategji:

- T'i kërkojë folësit përsëritje, në rast moskuptimi;
- të mos ndalojë plotësisht ligjërimin, kur nuk di një fjalë ose shprehje, por të përdorë shprehje e fjalë të njohura;
- të përdorë shprehje tipike të gjuhës angleze, me qëllim që të fitojë kohë për gjetjen e fjalës së duhur;
- të përsërisë një pjesë të asaj që thotë bashkëfolësi, për të miratuar se biseda ndërmjet tyre po përcillet në mënyrë të drejtë kuptimore;
- të pyesë bashkëbiseduesin për të bërë të qartë atë që është thënë.

Të lexuarit

Për të zhvilluar aftësinë e të lexuarit, nxënës/i,-ja ushtrohet të ndjekë këto strategji:

- Të kërkojë të dhëna që e ndihmojnë për të parashikuar përmbajtjen e tekstit, si: figura, titulli i mësimi, dy rreshtat e parë të mësimi;
- të lexojë tekstin dhe të nxjerrë kuptimin e fjalëve të panjohura në kontekst;
- të lexojë pyetjet rreth tekstit dhe të hamendësojë përgjigjet e mundshme;
- të gjejë në tekst përgjigjet e pyetjeve, duke përcaktuar paragrafin që u përket pyetjeve;
- të lexojë tekstin dhe të nxjerrë kuptimin kryesor dhe detajet përkatëse;
- të mbajë shënime, gjatë një bisede a diskutimi, për të përmbledhur mendimin e tij.

Të shkruarit

Për të zhvilluar aftësinë e të shkruarit, nxënës/i,-ja ushtrohet të ndjekë këto strategji:

- Të mbajë shënime për informacionin që i duhet të përfshijë në detyrën e caktuar;
- të planifikojë paragrafët, duke shkruar idenë kryesore të secilit paragraf;
- të plotësojë paragrafët me informacion mbështetës, si: shembuj, sqarime etj.;
- të kontrollojë lidhjen logjike të paragrafëve, duke përdorur lidhëzat përkatëse;
- të redaktojë shkrimin e tij/saj ose të këmbejë punën e tij/saj me atë të shokut/shoqes.

C. Parime për zbatimin e programit

Vendosja e nxënës/it,-es në qendër të vëmendjes

Programi i gjuhës angleze për klasën e 12-të rrit njohuritë gjuhësore të nxënës/it,-es përmes temave që u përshtaten interesave dhe nevojave të tij/saj gjuhësore dhe shoqërore, duke i dhënë mundësi nxënës/it,-es të jetë në qendër të procesit mësimor. Vendosja e nxënës/it,-es në qendër të vëmendjes bën që nxënës/i,-ja të marrë pjesë aktive në

ndërveprim gjuhësor, duke e përgatitur atë për një fazë të re të shkollimit të tij/saj apo për të qenë i aftë të përballet me kërkesat e tregut të punës.

Strategjitë e parashikuara nxisin ndërveprimin gjuhësor dhe komunikativ, duke e përfshirë nxënës/in,-en edhe në organizimin e veprimtarive dhe në përdorimin e teknikave që i përshtaten individualitetit të atij/asaj.

Krijimi i mjedisit të të nxënit

Krijimi i një atmosfere gjuhësore motivuese dhe konkurruese, si dhe i një ambienti fizik, të rehatshëm e miqësor, emocional e akademik, rrisin rezultatet e mësimdhënies/mësimnxënies.

Krijimi i mjedisit të përshtatshëm të të nxënit lehtëson përdorimin e formave të bashkëpunimit në klasë, si p.sh.: punën në çifte apo në grupe.

Organizimi i klasës

Mësues/i,-ja dhe nxënësit bashkëpunojnë për organizimin e mësimdhënies/mësimnxënies. Për ta lehtësuar mësimdhënien/mësimnxënien, mësuesi/ja gjen mënyra frytdhënëse për të organizuar veprimtaritë komunikuese, siguron dhe sugjeron materiale burimore për nxënësit etj.

Në mësimdhënien bashkëkohore, mësues/i,-ja, përpos rolit të mësimdhënies luan edhe rolin e mbikëqyrësit. Së bashku me nxënësit, vendosen marrëdhënie bashkëpunimi në procesin e nxënies. Mësues/i,-ja i qartëson nxënësit dhe merr mirëkuptimin e tyre për atë çfarë ndodh në klasë. Kjo nënkupton sqarimin e rregullave të radhës së punës dhe të përgjegjësiave të nxënësve në procesin e kryerjes së veprimtarive.

Mësues/i,-ja sugjeron dhe siguron përdorimin e mjeteve audiovizuale, elektronike, dhe ndihmon nxënës/in,-en në përdorimin e formave të ndryshme të teknologjisë informative brenda dhe jashtë klase. Ai/ajo u jep nxënësve *website* në përputhje me moshën dhe me kërkesat shkollore.

Të mësuarit bashkëveprues

Mësues/i,-ja krijon kushtet për realizimin e mësimit në mënyrë bashkëkohore, kryesisht në grupe apo çifte, kështu ai/ajo siguron ndërveprimin gjuhësor dhe bashkëpunimin mes nxënësve gjatë organizimit të veprimtarive në klasë. Ai/ajo përdor forma të larmishme që u përshtaten nivelit dhe veçorive individuale të nxënësve. Ato variojnë nga ndërveprimi në çift apo në grup, në debatin e hapur për gjithë klasën, i bëjnë nxënësit më bashkëveprues, më të pavarur në shprehjen e mendimit të tyre dhe në respektimin e ideve të të tjerëve. Gjithashtu, gjatë bashkëpunimit për kryerjen e detyrave në grup, nxënësit mësohen të ndajnë dhe të mbajnë përgjegjësi për produktin e përbashkët. Ky kontekst nxit dhe zhvillon aftësitë gjuhësore në mënyrë të natyrshme, duke përfituar nga njohuritë e të tjerëve, si dhe duke korigjuar veten dhe të tjerët.

Përdorimi i gjuhës në klasë

Në nivelin gjuhësor B1.2, nxënësi është i formuar nga ana gjuhësore e kulturore dhe është i gatshëm të përdorë gjuhën angleze në situata reale, si p.sh., në kryerjen e veprimtarive gjuhësore, në dhënien e udhëzimeve për punët e përbashkëta në projekte ku ka ndarje dhe përgjegjësi ndaj detyrave të ngarkuara.

Të mësuarit e gramatikës

Në kuadër të respektimit të Kuadrit të Përbashkët Europian të Referencave për Gjuhët, gramatika mësohet në bashkëveprim dhe në një kontekst kuptimplotë, të cilat, në nivelin B1.2, janë më të komplikuara.

Njohuritë gjuhësore janë në shërbim të funksionit komunikativ të gjuhës, cilësia e të cilit varet nga saktësia gramatikore dhe nga rrjedhshmëria gjuhësore, ku nxënësit i lejohet të bëjë deri në 5-6 gabime.

Qortimi i gabimeve

Programi i gjuhës angleze për klasën e 12-të pasqyron më së miri mënyrën e korrigjimit të gabimeve. Niveli B1.2 parashikon një shkallë të lartë të saktësisë gjuhësore për të siguruar një komunikim të qartë në gjuhën angleze. Nxënësit nxiten që të vetëkorrigjohen ose të korrigjojnë njëri-tjetrin, dhe të mësojnë prej gabimeve që ata bëjnë. Mësues/i,-ja përdor teknika të ndryshme korrigjimi, duke ndërhyrë vetëm atëherë kur praktikohen struktura gjuhësore të caktuara dhe, më rrallë, kur nxënësit janë të përfshirë në debate dhe në diskutime. Shpesh, mësues/i,-ja dokumenton gabimet e përsëritura dhe, kur është e nevojshme, i korrigjon ato duke përdorur format e sakta gjuhësore.

Puna e diferencuar me nxënësit

Meqë niveli i aftësive gjuhësore të nxënësve është i ndryshëm në klasë, mësues/i,-ja ndërton punë të diferencuar për të arritur objektivat për klasën e 12-të. Për arsye të temperamenteve të ndryshme psikologjike dhe të aftësive perceptuese individuale të nxënësve, mësues/i,-ja përdor larmi teknikash, metodash, strategjish apo forma vlerësimi për të lehtësuar përfundimin e gjuhës, si p.sh.:

- Të dëgjojë me kujdes nxënësit, kur flasin, dhe t'u japë përgjigje në kohën e duhur;
- të ndjekë ecurinë e çdo individi duke mbajtur shënimet përkatëse;
- të ndajë përgjegjësitë e nxënësve për veprimtaritë individuale apo në grup;
- të vlerësojë periodikisht punën e nxënësve, jo vetëm me notë, por edhe me komente për punën e tyre;
- të kërkojë prej nxënësve mendime dhe sugjerime të punës së tyre, me qëllim që të përmirësojë mësimdhënien;
- të motivojë nxënësit të zhvillojnë strategjitë e tyre individuale të të mësuarit të gjuhës angleze;
- të nxisë pjesëmarrjen e nxënësve indiferentë në punën në grup dhe të nxjerrë në pah punën e tyre në klasë, duke u dhënë role drejtuese në punët në grup.

7. VLERËSIMI

Programi i gjuhës angleze për klasën e 12-të, në arsimin profesional kërkon zbatimin me rigorozitet të udhëzimeve për përdorimin e tij dhe për vlerësimin bashkëkohor të dijeve të nxënës/it-es, i cili ka në bazë vlerësimin komunikativ me shkrim dhe me gojë gjatë gjithë procesit mësimor. Kjo metodë vlerësimi, mbështetet në Kuadrin e Përbashkët European të Referencave për Gjuhët dhe në Portofolin European për Gjuhët, i cili jo vetëm përshkon gjithë procesin mësimor, por shërben edhe për përmirësimin e këtij procesi.

Ky vlerësim siguron:

- Një matje të vazhdueshme të ecurisë së nxënës/it,-es në gjuhën angleze;
- një informacion për rivlerësim të përmbajtjes lëndore dhe të metodave të mësimdhënies, si dhe cakton detyrat për të ardhmen;
- një plan pune për përmirësim e njohurive të nxënës/it,-es;
- një përgjegjshmëri të të gjithë pjesëmarrësve në procesin e mësimdhënies/mësimnxënies (nxënës, mësues të gjuhës angleze dhe mësues ndërlëndorë, drejtori shkolle, inspektori i arsimit për gjuhën angleze dhe, detyrimisht, edhe prindër).

Vlerësimi mbështetet tërësisht në objektivat e programit lëndor dhe mësuesi nuk ka të drejtë të vlerësojë nxënës/in,-en për ata objektiva të arritjes që nuk përshkruhen në program. Vlerësimi duhet t'u përmbahet vetëm standardeve që përkojnë me nivelin B2, të parashtruara në program.

Vlerësimi nuk përfshin vetëm realizimin e standardeve rreth njohurive dhe aftësive, por edhe rreth qëndrimeve të nxënësve, si p.sh., qëndrimet etiko-sociale në përgjithësi dhe ato të bashkëpunimit me të tjerët, në veçanti. Vlerësimi i nxënës/it,-es duhet të jetë objektiv dhe i matshëm, gjë që tregohet më së miri në realizimin e standardeve. Mësues/i,-ja vlerëson vetë dhe ndihmon edhe nxënësit që të përdorin një larmi mënyrash vlerësimi e vetëvlerësimi.

Vlerësimi mund të organizohet në disa forma:

Vlerësimi i dijeve (në bazë niveli), ku përfshihet vlerësimi i objektivave specifike. Ky vlerësim ka lidhje me atë çfarë është mësuar gjatë një jave, një muaji ose një semestri, pra me punën që është bërë me tekstin dhe me programin. Vlerësimi i dijës është i bazuar në orën e mësimi. Kështu, ai i përgjigjet një vështrimi të brendshëm. Ky lloj vlerësimi është pozitiv për faktin se është më afër përvojës së nxënës/it,-es.

Vlerësimi i kapaciteteve (ose i zbatimit të aftësive, ose i performancës), që është vlerësimi i asaj që nxënësit mund të bëjnë ose dinë në raport me zbatimin e saj në jetën e përditshme dhe i lejon çdonjërit të pozicionohet aty ku e meriton, pasi rezultatet janë më se të dukshme.

Vlerësimi mund të bëhet individual ose në grup, në klasë ose jashtë saj. Nxënës/i,-ja vlerësohet me notë, ndërsa demonstroi arritjet e tij/saj me gojë, me shkrim, ose nëpërmjet veprimtarish e produktesh të tjera, si: eksperimenton, përgatit një prezantim në *Power Point*, bën një projekt etj.

Vlerësimi me shkrim dhe me gojë klasifikohet në:

Vlerësim formues, me anë të të cilit merret informacion rreth asaj që është arritur nga nxënës/i,-ja në formimin e tij/saj gjuhësor, në përputhje me objektivat e caktuar.

Vlerësim diagnostikues, i cili bëhet në mënyrë të vazhdueshme për të marrë informacion rreth përgatitjes ditore dhe rreth përvetësimit të materialit gjuhësor të dhënë më parë. Gjithashtu, ai jep informacion për efektivitetin e të nxënësve dhe ndihmon në ecurinë e mëtejshme të mësimdhënies/mësimnxënies.

Vlerësim i planifikuar mbi bazën e realizimit të objektivave të mësimin, pra në bazë kapitulli ose të një ore mësimore. Ky vlerësim bëhet me notë dhe realizohet në fund të çdo mësimi përsëritës (ose kapitull).

Vlerësimi motivues ndihmon për të nxitur dëshirën e nxënësve/it,-es për mësimin e gjuhës angleze. Ky vlerësim është i vazhdueshëm dhe gjatë gjithë procesit mësimor. Mësuesi/i,-ja realizon këtë lloj vlerësimi duke gjetur shprehjet e duhura motivuese, si p.sh., *Well, Very good, Right, Correct* etj., dhe duke përdorur materiale që nxisin vlerësimin motivues të nxënësve, p.sh., përgatitja e dosjes së arritjeve të nxënësve/it,-es, si pjesë e Portofolit Europian të Gjuhëve, ku ai/ajo vendos certifikata, provime, projekte, dëshmi etj., që provojnë ecuri të tij/saj në gjuhë.

Vlerësimi me notë

Vlerësimi i nxënësve/it,-es bëhet me notë sipas sistemit të vlerësimit të vendosur nga MASH-i dhe AVA. Ky vlerësim nuk përfundon me vendosjen e notës. Ai përqendrohet tërësisht në monitorimin dhe në vlerësimin e njohurive të nxënësve të përfuara në vazhdimësi, si dhe të rezultateve të arritura gjatë procesit të mësimdhënies/mësimnxënies, kryesisht kur gjuha angleze është provim përfundimtar si lëndë me zgjedhje.

Vlerësimi përfundimtar

Në përfundim të semestrit të parë, për çdo nxënës/e përlllogaritet nota semestrale dhe, në përfundim të vitit shkollor, nota vjetore. Nota e semestrit të parë dhe ajo vjetore përlllogariten duke pasur si të dhëna fillestare të gjitha notat e nxënësve/it,-es të shënuara në regjistër. Notat gjatë vitit shkollor nuk kanë të njëjtën peshë në njehsimin e notës semestrale dhe asaj vjetore. Peshë e një note përcaktohet nga lloji i saj.

Janë katër lloje notash:

- nota e vlerësimeve të përditshme,
- nota e provimeve periodike me shkrim,
- nota e punime të nxënësve,
- nota e provimit përfundimtar (nëse mësuesi e zhvillon edhe këtë).

Duhet treguar kujdes që:

- Para testimit të jepet një model, që t'u tregohet nxënësve se si do të bëhet testimi.
- Të caktohen më parë qëllimet e testimit, për të kaluar më pas në zhvillimin e tij.
- Vlerësimi të jetë individual ose në grup.
- Në rastet kur testet hartohen me pyetje të llojeve të ndryshme, ato të grupohen sipas llojit të tyre p.sh., pyetje me zgjedhje të shumëfishtë bashkë, ato me çiftim bashkë e kështu me radhë.
- Pyetjet në test të renditen sipas shkallës së vështirësisë së tyre. Zakonisht, në një test, (p.sh., në fund të një kapitulli) kërkohet që 30% e pyetjeve të jenë të nivelit të parë, 50% të nivelit të dytë dhe 20% të nivelit të tretë. Numri i pyetjeve në test varet nga ajo çfarë duhet testuar (një mësim, një kapitull apo një koncept).

Disa udhëzime për vlerësimin

Është e domosdoshme që mësues/i,-ja të mos përdorë vetëm një formë vlerësimi, por larmi formash, që t'u krijojnë nxënësve mundësi të vlerësohen në atë mënyrë që është e përshtatshme për çdo individ. Kështu, p.sh., një nxënës/e përgjigjet më mirë me gojë, një tjetër me shkrim, njëri i shpreh bukur dhe me emocion mendimet në një pyetje të hapur, një tjetër jo etj.

Vlerësimet e përfundimeve të nxënësve të trajtohen me kompetencë e jo si mesatare aritmetike e notave të vlerësimit formues.

Të kihet parasysh që përparimi i nxënës/it,-es, si dhe një gjykim përmbledhës në përfundim të periudhës, bazuar në objektiva, përbën vlerësimin përfundimtar. Vonesat e dhënies së përfundimeve të vlerësimit dhe analiza e tyre nga mësues/i,-ja e ulin shumë vlerën e korrigjimit të gabimeve.

Shënimet të jenë të thjeshta, por të pasura. Është e domosdoshme që, përveç regjistrit të klasës, mësues/i,-ja të mbajë shënime të tjera për punën e çdo nxënës/i,-e dhe të krijojë një portofol të punës së tij me nxënësit. Ato ndihmojnë në njohjen dhe në vlerësimin e arritjeve, në diagnostikimin e në riparimin e vështirësive dhe lehtësojnë vlerësimet përmbledhëse.

Mësues/i,-ja zhvillon vetë si dhe ndihmon nxënësit dhe, së bashku, zhvillojnë një larmi mënyrash vlerësimi.

Metodat e vlerësimit, të përdorura në gjuhë të huaj, do të përfshijnë:

- Teste me shkrim për të kontrolluar arritjet e nxënësve në lidhje me objektivat e programit;
- monitorimin e punës në grup të nxënësve;
- punët eksperimentale, raportet e punës;
- projektet, prezantimet e kërkimeve.

Vlerësimi me shkrim shërben për aftësimin e nxënësve në komunikimin me shkrim dhe mund të realizohet jo vetëm me laps e letër, por edhe në rrugë elektronike. Mësues/i,-ja vlerëson nxënës/in,-en me notë për parashtrimet me shkrim në provimet periodike me shkrim dhe në prezantimet me shkrim të punimeve të tij/saj, të zhvilluara vetë ose në grup. Mësues/i,-ja planifikon provime periodike me shkrim për blloqe të gjera orësh mësimore, që përbëhen nga një apo disa kapituj, të cilët i bashkojnë objektiva të ndërlidhur të të nxënësit. Në përshtatje me qëllimin e vlerësimit me shkrim, ai/ajo përdor lloje të ndryshme testesh, që nga testet disaminutëshe për një objektiv të veçantë të të nxënësit, tek ato njëorëshe. Planifikohen teste me alternativa ose zhvillim, detyra tematike, projekte kurrikulare etj.

Portofoli i nxënës/it,-es, si një mundësi vlerësimi e vetëvlerësimi, është një koleksion i punimeve përgjatë vitit shkollor për gjuhën angleze. Portofoli i nxënës/it,-es mund të përmbajë provime me shkrim, detyra tematike, projekte kurrikulare, fotografi e produkte të veprimtarive kurrikulare. Përzgjedhjet për portofolin bëhen nga nxënës/i,-ja, ndërsa mësues/i,-ja rekomandon.

Çrregullime të diagnostikuara, si: disleksia, vështirësi të veçanta gjuhësore, p.sh., të nxënësve të ardhur rishtas nga emigracioni, merren parasysh nga mësues/i,-ja, duke u mundësuar këtyre nxënësve të vlerësohen me mënyra të posaçme, përjashtuar vlerësimin me shkrim apo me gojë.

Në punime të nxënësve me grupe të vogla, mësuesi parashtron peshën e vlerësimit me notë të grupit në tërësi, dhe të secilit nxënës në veçanti, sipas detyrave të tij/saj në grup.

Vetëvlerësimi

Vetëvlerësimi është një tjetër element i rëndësishëm i vlerësimit në mësimin e gjuhës angleze, ku secili nxënës/e jep gjykimin për zotësinë e vet. Vetëvlerësimi është një element plotësues i domosdoshëm i vlerësimit të njohurive nga mësues/i,-ja, nga prindërit dhe nga institucionet arsimore. Vetëvlerësimi ka efekt, kur:

- U referohet normave dhe kapacitetit që Kuadri i Përbashkët European i Referencave për Gjuhët parashtron për grupmshën dhe nivelin,
- lidhet me një përvojë të veçantë gjuhësore e ndërkulturore.

Vetëvlerësimi i nxënies bëhet i matshëm nëpërmjet përcaktimit të synimeve të qarta në program. Si mjet në vetëvlerësim shërben Portofoli European i Gjuhëve (PEGJ, me anë të tri pjesëve të tij (Pasaportës Gjuhësore, Biografisë gjuhësore dhe Dosjes), nxit nxënësin/en të mendojë mbi nivelin e tij gjuhësor, duke vetëvlerësuar njohuritë e marra, dhe të dokumentojë arritjet e tij gjuhësore, të cilat mund të jenë: provime me shkrim, detyra tematike, certifikata, projekte kurrikulare, fotografi e produkte të veprimtarive kurrikulare.

PEGJ-i është dokumenti ku çdo nxënës shënon eksperiencat dhe njohuritë e tij gjuhësore e kulturore. PEGJ-i nxit nxënësin të përmirësojë mësimin dhe kapacitetin e vlerësimit të aftësive të tij në fushën e gjuhëve. Përdorimi i PEGJ-it favorizon lëvizjen në Europë, duke informuar aftësitë për gjuhët në mënyrë të qartë dhe të krahasueshme në nivel ndërkombëtar. PEGJ-i kontribuon në mirëkuptimin reciprok në Europë nëpërmjet eksperiencës së kulturave të tjera dhe me ndihmën e kapaciteteve të komunikimit në shumë gjuhë.

Nxënësit, gjithashtu, vlerësojnë punën e njëri-tjetrit në grupe, duke marrë role të ndryshme, madje dhe pa nevojën e ndihmës së mësuesit.

Nxënës/i,-ja mban shënim arritjet e tij/saj, duke përdorur edhe gjuhën amtare.

Mësues/i,-ja bisedon me nxënës/in,-en individualisht dhe tregon arritjet e tij/saj.

Interesi më i madh i vetëvlerësimit qëndron në faktin se ai është faktor motivimi dhe ndërgjegjësimi. Ai i ndihmon nxënësit të njohin pikat e tyre të forta dhe të dobëta dhe kështu, të organizojnë më mirë të nxënë të tyre. Nga vetëvlerësimi përfiton si nxënës/i,-ja, ashtu edhe mësues/i,-ja.